

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze diplomové práce

Analýza trhu zemědělského pojištění v České republice

Bc. Zdeňka Kovářiková

© 2015 ČZU v Praze

Analýza trhu zemědělského pojištění v České republice

Souhrn

Tato práce se zabývá aktuální situací a možnostmi na trhu zemědělského pojištění v České republice. Zemědělství a oblast pojištění je ovlivňováno výkyvy ze strany počasí, vysokými škodami, legislativními změnami a změnami podmínek podpory ze strany státu. Úvod práce je věnován literární rešerši na téma pojištění a produktů vhodných pro pojištění zemědělských podniků. V další části práce je zmíněna historie a vývoj zemědělského pojištění, vývoj pojistného trhu v České republice, vývoj podpory zemědělského pojištění a porovnání s podmínkami v zemích EU. Prostředkem k vyvození patřičných závěrů byla provedená komparace pojistných podmínek pojistitelů pro pojištění plodin a hospodářských zvířat a ověření teoretických otázek prostřednictvím dotazníkového šetření. Byl zkoumán vliv výrobního zaměření podniku, škodného průběhu a dotační politiky státu na sjednání konkrétních produktů zemědělského pojištění.

Klíčová slova: pojistitel, pojištění, pojištění hospodářských zvířat, pojištění plodin, půda, region, riziko, spoluúčast, škoda, zemědělské pojištění

1. Úvod

Zemědělská výroba je jedním z tradičních odvětví národního hospodářství v ČR. Diplomová práce se zabývá specifickým segmentem pojistného trhu, pojištěním zemědělských podniků. Pěstování plodin je vnímáno jako mimořádně rizikové z důvodu závislosti na počasí, kdy např. krupobití či další rizika mohou poškodit, či zcela zničit úrodu. Chov hospodářských zvířat je náchylný k nákazám a hromadným onemocněním. Oblast pojištění zemědělských společností významně ovlivňují měnící se legislativní podmínky. Práce se věnuje vlivu poskytované podpory zemědělského pojištění na zájem zemědělských podniků o sjednávání zemědělského pojištění. Důležitý je vývoj tržních podmínek v oblasti pojištění zemědělských rizik.

2. Cíl práce a metodika

Hlavním cílem diplomové práce je za pomoci analýzy vybraných statistických dat zmapovat současný stav a možnosti trhu zemědělského pojištění v ČR, zejména s ohledem na změny situace v nabídce pojistných produktů pro pojištění hospodářských zvířat a plodin od roku 1990. Proto bude vytvořen přehled podílů pojistitelů na současném trhu zemědělského pojištění v ČR, včetně zhodnocení jejich pozice na trhu. Dále budou komparovány produkty jednotlivých pojistitelů za účelem identifikace rozdílů mezi možnostmi na trhu. Dílčím cílem je ověření vlivu poskytované státní podpory na sjednávání zemědělského pojištění. Dále ověření vlivu škodního průběhu, struktury pojišťovaných předmětů a rizik na využití konkrétních produktů zemědělského pojištění ze strany vybraných zemědělských podniků, které sjednávají pojištění plodin a zvířat. K ověření teoretických myšlenek bylo provedeno dotazníkové šetření u vybraných podniků.

3. Praktická část

Úvod praktické části je zaměřen na vývoj výše podpory zemědělského pojištění ze strany státu v České republice od roku 2000. Byl zpracován i přehled státní podpory v zemích EU.

Další část diplomové práce je věnována vývoji trhu zemědělského pojištění od roku 1990, kdy na trhu existovala jediná monopolní pojišťovna Česká státní pojišťovna. Je zpracováno porovnání podílů jednotlivých pojistitelů na trhu až do současnosti. Je

provedena komparace jednotlivých produktů pojistitelů v zemědělském pojištění na trhu v ČR.

Ověření využití produktů zemědělského pojištění a vliv státní podpory na zájem o sjednání zemědělského pojištění je provedeno na základě dotazníkového šetření vybraných zemědělských společností. Konkrétní podmínky pro vybrané zemědělské podniky byly vyhodnoceny v rámci práce.

4. Zhodnocení výsledků a doporučení

Na základě provedené analýzy bylo zjištěno, že v letech 1990 až 2015 došlo na trhu zemědělského pojištění v České republice k řadě významných legislativních a tržních změn. Výchozí situace je z roku 1990, kdy existovala jediná Česká státní pojišťovna, která měla už od roku 1948 monopolní postavení. Od roku 1991 je zemědělské pojištění sjednáváno dobrovolně na komerční bázi a postupně dochází k odlivu pojištěnců od České pojišťovny k dalším pojistitelům, kteří toto pojištění na komerční bázi nabízejí. Nejvýznamnější změny nastaly v roce 2012, kdy na trhu již bylo 7 pojistitelů. Bylo tak vytvořeno konkurenční prostředí příznivé pro zemědělské podniky. Zemědělským společnostem se nyní daří dosahovat velmi dobrých cenových podmínek s vysokým standardem rozsahu pojistného krytí. V roce 2014 je leaderem na trhu zemědělského pojištění stále Česká pojišťovna s podílem ve výši 61% trhu. Lze očekávat, že podíl České pojišťovny na trhu bude v dalších letech pomalu klesat. Z ostatních pojistitelů mají významnější podíly na trhu zemědělského pojištění Generali pojišťovna a Agra pojišťovna.

Ze srovnání produktů zemědělského pojištění jednotlivých pojistitelů - na trhu v České republice, bylo zjištěno, že základní podmínky pro pojištění jsou velmi podobné. Přesto byly nalezeny rozdíly v konstrukci, ve výši spoluúčastí, limitů plnění a postupech při likvidaci škod. Z provedené komparace je patrné, že pojistitelé vycházejí z koncepce původních pojistných podmínek České pojišťovny a Generali pojišťovny, s výjimkou AGRA pojišťovny, která vychází z vlastních pojistných podmínek.

V rámci komparace poskytované státní podpory na zemědělské pojištění se zeměmi EU vyloučilo, že existují značné rozdíly v poskytované podpoře zemědělského pojištění. Důvodem rozdílu je, že jednotlivé země mají rozdílné klimatické podmínky a potýkají se s jinými typy škod, navíc rozhodnutí ovlivňuje vnitřní politika členského státu. Dotace na zemědělské pojištění stimulují zemědělské podniky ke sjednání pojistného krytí pro

plodiny a zvířata. To bylo ověřeno dotazníkovým šetřením a dle zkušenosti ze sousedního Slovenska. Česká republika podporuje v roce 2015 sjednání zemědělského pojištění prostřednictvím PGRLF. Česká republika by i nadále měla pokračovat v podpoře sjednávání zemědělského pojištění.

Komerční pojištění však lze sjednat pouze pro určitá rizika. Z tohoto důvodu se odborná veřejnost zabývá vytvořením fondu “těžko pojistitelných rizik”, jako je například sucho nebo vytrvalé deště. Cílem je, aby tento fond dokázal v případě vzniklých nepojistitelných škod kompenzovat vzniklé ztráty zemědělcům bez nutnosti ad hoc výpomoci ze státního rozpočtu.

Z dotazníkového šetření se podařilo získat informace o druhu a stavech chovaných hospodářských zvířat k pojištění, o pěstovaných plodinách a o škodách v minulých dvou letech. Bylo zjištěno, že obvykle je sjednáváno pojištění plodin a hospodářských zvířat u stejného pojistitele. Důvodem jsou slevy za propojištěnost a také snaha o rozložení rizika. Navíc zemědělský podnik je spíše konzervativní a má zájem o dlouhodobou spolupráci se stabilním partnerem (pojistitelem) pro komplexní řešení svého pojistného programu. Respondenti jsou pojištěni nejčastěji u České pojišťovny, která je vnímána jako tradiční partner českých zemědělců.

Pro ověření teoretických myšlenek bylo zpracováno vyhodnocení využití konkrétních nabídek pojistitelů pro vybrané podniky na pojištění zemědělských plodin a hospodářských zvířat. Z provedeného výběrového řízení vyplynulo, že rozhodující pro pojistitele při zpracování nabídky jsou informace o struktuře pěstovaných plodin/chovaných zvířat a rozsahu pojistného krytí. Zohledňovány jsou informace o škodním průběhu za minimálně 2 roky, kdy podniky s bezeškodním průběhem získají vyšší obchodní, startovní a zapůjčené slevy. Pojistitelé při tvorbě pojistného programu berou v úvahu i lokalitu, kde jsou zemědělské plodiny pěstovány. Pro zemědělskou společnost je klíčové zpracování individuálního výběrového řízení, které díky konkurenčnímu prostředí na trhu může v současné době přinést úsporu výdajů vynakládaných na pojištění a zvýšení kvality pojistného krytí.

Doporučením pro zemědělské podniky je každoroční prověření pojistného trhu a hledání nejvýhodnějšího řešení. Díky dynamickým změnám na trhu se podmínky jednotlivých pojistitelů každoročně mění. Pro výběrové řízení je vhodné připravit

podrobné informace o pěstovaných plodinách a chovaných hospodářských zvířatech, důkladně zvážit požadavky na rozsah pojistného krytí a popsat informace o škodách či o výši škodního průběhu. Dalším doporučením je zpracování komplexního výběrového řízení (na pojištění celého podniku), kdy pojistitelé přihlížejí k rozložení portfolia rizik společnosti a mohou nabídnout výhodnější podmínky pro zemědělský podnik.

5. Závěr

Ke změně možností pojistného trhu došlo v ČR nejen díky konkurenčnímu prostředí, ale také z důvodu změny legislativy, zejména v návaznosti na nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník od 1. 1. 2014.

Nová právní úprava přinesla nové podmínky pojistného krytí. Konkurenční prostředí umožňuje zemědělským podnikům s pojistiteli více vyjednávat o individuálních podmínkách pojistného programu. Aktuální situace na trhu zemědělského pojištění je proto pro zemědělské podniky velmi příznivá.

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že dotazované zemědělské podniky jsou při rozhodování o sjednání zemědělského pojištění ovlivněny možnostmi čerpání dotace na zemědělské pojištění.

Pozitivním posunem pro zemědělské podniky by bylo zřízení fondu “těžko pojistitelných rizik”, který by pomohl eliminovat následky škod, které jsou dnes řešeny náhradami ad hoc ze státního rozpočtu, při vzniku škod z důvodu nepříznivého vlivu počasí.

6. Seznam vybraných použitých zdrojů

1. **Cipra, Tomáš.** *Pojistná matematika, teorie a praxe.* Praha : Ekopress, 1999. ISBN 80-86119-17-3.
2. **Daňhel, Jaroslav.** *Kapitoly z pojištné teorie.* Praha : Oeconomica nakladatelství, 2002. ISBN 80-245-0306-9.
3. **Ducháčková, Eva.** *Principy pojištění a pojišťovnictví, 3. aktualizované vydání.* Praha : EKOPRESS, odborné nakladatelství, 2009. 978-80-86929-51-4 (brož.).
4. **Ducháčková, Eva a Daňhel, Jaroslav.** *Teorie pojištných trhů, 1. vydání.* Příbram : Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-015-7.
5. **Ducháčková, Eva a Daňhel, Jaroslav a kol.** *Pojištné trhy, Změny v postavení pojišťovnictví v globální éře.* místo neznámé : Professional Publishing, 2012. ISBN 978-80-7431-078-2.
6. **Heilmann, Volf-Rudiger a Karten, Walter.** *Risikopolitik des Versicherungsunternehmens.* Karlsruhe: Lehrstuhl für Versicherungswissenschaft: Preprint, Universität Karlsruhe, 1988. ISBN 3-88487-162-5.
7. **Knight, Frank H.** *Risk, Uncertainty, and Profit (pův. 1921).* New York : Cosimo Classics, 2006. ISBN 1-58798-126-2.
8. **Olivier, Mahul.** *Improving the Efficiency of Agricultural Insurance Markets: Policy Experiences.* In OECD Workshop. Paris: Risk management in Agriculture: Towards Effective Policies, 2010.
9. **Špička Jindřich, Vilhelm Václav.** *Problematika řízení rizik v zemědělských podnicích, Výzkumná studie ÚZEI č. 109/2012.* Praha 2, Mánesova 1453/75 : Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2012. ISBN 978-80-86671-95-6.
10. **Wilhelm, Václav.** Symposium světové asociace ovlivňování počasí. *Pojistný obzor* č. 83. str. 12-13, 2006, Sv. č. 5.
11. **Babinský, Miroslav a kol.** *Podnikateľ'ské minimum farmára.* prvé vydanie. Dudince : EZAT (Európsko-slovenské združenie agroturizmu a turizmu, 2014. ISBN 978-80-971707-0-7.
12. **Jindra, Vojtěch.** Univerzita Hradec Králové. *Katedra ekonomie, Pojišťovnictví.* [Online] 2014. [Citace: 24. 4 2014.] Dostupné na: <http://edu.uhk.cz/~jindrvo1/predmety/?p=pojiss&page=historie>.
13. **Špička, Jindřich.** *Evropské systémy zemědělského pojištění - situace a perspektivy.* CEC-JRC-ISPRA, VÚZE, Brno : Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky (VÚZE), 2008, Sv. Sborník z mezinárodní vědecké konference. ISBN 978-80-210-4628-3.
14. **Tóthová, Viera.** *Vývoj trhu z poistenia plodín a zvierat v SR.* Bratislava: RENOMIA AGRO SLOVENSKO, 2015.
15. **Pojištné podmínky pojistitelů.** Pojištné podmínky pojistitelů. 2014.